

interest. Transparent reporting practices foster trust among stakeholders, including investors, employees, customers, and the public.

A national corporate governance system based on international standards promotes ethical conduct in business operations. Companies are expected to adhere to principles of integrity, fairness, and responsibility in their interactions with all stakeholders. By establishing ethical guidelines and codes of conduct, companies contribute to the development of a healthy business culture that upholds the highest standards of ethics and corporate citizenship. This not only benefits individual companies but also improves the overall reputation of the country as a place to do business.

In conclusion, the establishment of a comprehensive national corporate governance system in Uzbekistan, built upon international standards, stands as a pivotal stride towards fostering economic growth and ensuring long-term sustainability. Through a proactive approach and the implementation of the new Corporate Governance Code, Uzbekistan is actively fostering transparency, accountability, and responsibility within its business landscape. This will engender heightened investor confidence, improved access to capital, and elevated standards of ethical conduct. By aligning its corporate governance practices with global best practices, Uzbekistan will attract foreign investment, fuel economic expansion, and fortify its reputation as a highly desirable business destination. Although challenges persist, the manifold advantages of a robust corporate governance framework are indisputable, and nations that prioritize such reforms are poised to enjoy enduring benefits.

References

1. <https://uzbekistan.un.org>
2. <https://www.imf.org>
3. <https://researchleap.com>

DIVIDEND SIYOSATI: TO‘LASH TURLARI VA TO‘LAY OLMAGANDAGI QILINADIGAN ISHLAR KETMA KETLIGI

O‘tkirov Shahzodbek

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi

Ilmy rahbar: Mo‘minov Shohjaxon

Annotatsiya

Ushbu tezisdagi kompaniyada dividend siyosatini o‘rni va uning to‘ash ketma-ketligi, agar kompaniya dividend to‘lay olmay qolsa nima ish qilishi kerak va foyda ka bo‘lga vaqtda kompaniya dividend to‘lamay turishi haqida gaplashib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: dividend, aksiya, aksiyadorlar, moliyaviy holat, naqd pul va professionllar maslahati

Kompaniyalar o'z aktsiyadorlariga to'lashlari mumkin bo'lgan bir necha turdagi dividendlar mavjud. Dividendlarning eng keng tarqalgan turlari:

Naqd dividendlar: Bu dividendlarning eng keng tarqalgan turi bo'lib, kompaniya o'z aksiyadorlariga naqd pulni aksiya boshiga taqsimlaydi. Naqd pul kompaniyaning dividend siyosatiga qarab har chorakda, yarim yilda yoki yilida to'lanishi mumkin.

Aksiyadorlik dividendlari: Aksiyadorlik dividendlari kompaniyaning mavjud aksiyadorlariga naqd pul o'rniga qo'shimcha aksiyalarni tarqatishidir. Qabul qilingan qo'shimcha aksiyalarning soni kompaniyaning dividend siyosatiga va aksiyador allaqachon egalik qilgan aksiyalar soniga bog'liq.

Mulk bo'yicha dividendlar: kompaniyaning naqd pul o'rniga o'z aksiyadorlariga mahsulot yoki asbob-uskunalar kabi naqd bo'lmagan aktivlarni taqsimlashi mulkiy dividenddir.

Maxsus dividendlar: Maxsus dividendlar aksiyadorlarga bir martalik to'lov bo'lib, odatda ortiqcha pul zaxiralari yoki sho'ba korxonalar yoki aktivni sotish kabi muayyan hodisadan olingan foyda hisobidan to'lanadi.

Tugatish dividendlar: tugatish dividendlari kompaniya faoliyatini to'xtatganda yoki uning aktivlarini tugatganda aksiyadorlarga to'lanadi. Bu kompaniya o'z faoliyatini to'xtatgunga qadar aksiyadorlarga investitsiyalari uchun kompensatsiya qilish uchun mo'ljallangan.

Shuni ta'kidlash kerakki, barcha kompaniyalar dividendlar to'lamaydilar va to'lanadigan dividendlar turlari kompaniyaning dividend siyosati va moliyaviy holatiga qarab farq qilishi mumkin. Bundan tashqari, dividendlar miqdori va muddatiga iqtisodiy sharoitlar va sanoat tendentsiyalari kabi tashqi omillar ham ta'sir qilishi mumkin.

Ba'zida kompaniyalarda shunday holat yuzaga keladiki, yuqoridagi dividend to'lash turlaridan hech qaysi birida qaytarmaydi. Bunday holatda kompaniya birinchidan ishonchsizlikka uchraydi va kelajakda aksiya chiqarganda uni sotilishi ehtimoli anchagina kamayib ketadi. Ya'ni dividend siyosatini to'g'ri amalga oshirmagan kompaniya kelajakda salbiy oqibatlariga uch kelishi mumkin. Dividendlar - bu kompaniya foydasining aksiyadorlarga, odatda naqd pulda yoki qo'shimcha aksiyalarda taqsimlanadigan qismi xisoblanadi. Izchil va to'g'ri dividend siyosatini amalga oshirish kompaniyaga investorlarni jalb qilish va ushlab turishga yordam berish bilan birga, uning aksiyalari narxini yaxshilaydi va bozorga moliyaviy barqarorlik haqida signal beradi qaysiki bu kompaniyada moliyaviy tomondan hammasi yaxshi degandek. Biroq, agar kompaniya dividend siyosatini to'g'ri amalga oshira olmasa, bu kompaniyaning moliyaviy sog'lig'i va faoliyatiga ishonchsizlikka olib kelishi mumkin. Misol uchun, agar kompaniya doimiy ravishda yuqori dividendlar to'layotgan bo'lsa va kelajakda o'sish imkoniyatlari hisobiga shunday qilsa, tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritish, yangi bozorlarni kengaytirish yoki yangi bizneslarni sotib olish qobiliyatini cheklashi mumkin. Bu uzoq muddatda raqobatbardoshlikning pasayishiga va o'sishning sekinlashishiga olib kelishi mumkin. Boshqa tomondan, agar kompaniya doimiy ravishda kam dividendlar to'layotgan bo'lsa yoki hech qanday dividend to'lamasa, bu investorlarga kompaniya aksiyadorlarga taqsimlash uchun yetarli foyda keltirmayotganligini ko'rsatishi mumkin. Bu investorlarning qiziqishini yo'qotadi va

kompaniya aksiyalari narxining pasayishiga olib kelishi mumkin. Bir soʻz bilan aytganda, dividend siyosatini toʻgʻri amalga oshirish kompaniyaning moliyaviy salomatligi va faoliyati uchun muhimdir. Dividend siyosat foydani aktsiyadorlarga taqsimlash zarurati bilan kelajakdagi oʻsish imkoniyatlariga sarmoya kiritish zaruratini muvozanatlashi kerak. Siyosatni toʻgʻri amalga oshirmaslik salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin, masalan, investor ishonchining pasayishi, qimmatli qogʻozlar narxining pasayishi va uzoq muddatda raqobatbardoshlikning pasayishi va boshqalar.

Ana endi keling kompaniyada qanday qilib moliyaviy siyosatni toʻgʻri yoʻlga qoʻyish haqida gaplshsak. Dividend siyosatini toʻgʻri belgilash kompaniyaning moliyaviy salomatligi va faoliyati uchun muhim xisoblanadi. Kompaniya oʻziga mos keladigan dividend siyosatini yaratish uchun bir nechta asosiy qadamlar ketma ketligini koʻrib chiqamiz:

Moliyaviy maqsadlarni aniqlash: Birinchi qadam kompaniyaning moliyaviy maqsadlarini va kelajakdagi oʻsishni qoʻllab-quvvatlash uchun biznesga qayta sarmoya kiritishi kerak boʻlgan foyda miqdorini aniqlashdir. Kompaniya, shuningdek, dividendlar toʻlash imkoniyatini taʼminlash uchun pul oqimini, qarz majburiyatlarini va kapitalga boʻlgan talablarni baholashi ham kerak.

Dividend siyosatini ishlab chiqish: moliyaviy maqsadlari va mavjud resurslariga asoslanib, kompaniya aniq va izchil dividend siyosatini ishlab chiqishi kerak. Ushbu siyosat toʻlanishi kerak boʻlgan dividendlarning chastotasi, miqdori va turini, shuningdek qoʻllanilishi mumkin boʻlgan har qanday shart yoki cheklovlarni koʻrsatishi kerak.

Aktsiyadorlar bilan muloqot qilish: Dividend siyosati oʻrnatilgandan soʻng, kompaniya uni aktsiyadorlarga aniq va muntazam ravishda yetkazishi kerak. Bu dividendlarni toʻlash tarixi, kelajakdagi dividendlarni kutish va dividendlar toʻlanishiga taʼsir qilishi mumkin boʻlgan har qanday omillar haqida maʼlumot berishni oʻz ichiga olishi mumkin.

Moliyaviy holatni kuzatib borish va toʻgʻrilash: Kompaniya oʻz siyosatiga muvofiq dividendlar toʻlashni davom ettirishini taʼminlash uchun oʻzining moliyaviy koʻrsatkichlarini muntazam ravishda kuzatib borishi kerak. Agar kompaniyaning moliyaviy ahvoli yoki bozor sharoitlarida oʻzgarishlar boʻlsa, dividend siyosati ushbu oʻzgarishlarni aks ettirish uchun oʻzgartirilishi kerak boʻlishi mumkin.

Professional maslahat soʻrash: Nihoyat, kompaniya dividend siyosati moliyaviy maqsadlari va aktsiyadorlarining ehtiyojlariga mos kelishini taʼminlash uchun moliyaviy maslahatchilar yoki boshqa mutaxassislardan professional maslahat olishni xohlashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, kompaniyaning moliyaviy maqsadlariga mos keladigan aniq va izchil dividend siyosatini ishlab chiqish uning moliyaviy salomatligi va uzoq muddatli muvaffaqiyatini taʼminlashda muhim qadamdir. Aktsiyadorlar bilan muntazam aloqada boʻlish va moliyaviy koʻrsatkichlarini monitoring qilish orqali kompaniya investor ishonchini saqlab qolish va kelajakdagi oʻsishni qoʻllab-quvvatlash uchun kerak boʻlganda dividend siyosatini oʻzgartirishi mumkin.

Lekin yana bir holat bor. Ya'ni kompaniya haqiqatan ham dividend to'lay olmasa nima qilishi kerak va qanday yo'l tutishi kerak. Shu muammo ham ba'zi bir kompaniyalarda mavjuddir.

Agar kompaniya dividendlarni to'lay olmasa, vaziyatni hal qilish uchun bir nechta ketma ketliklarni qilishi kerak:

O'zining moliyaviy holatini ko'rib chiqinsh: Kompaniya nima uchun dividendlar to'lay olmasligini aniqlash uchun moliyaviy holatini ko'rib chiqishi kerak. Bu uning daromadlarini aktsiyadorlarga taqsimlash qobiliyatiga ta'sir qiladigan har qanday muammolarni aniqlash uchun uning pul oqimi, daromadlari, xarajatlari va boshqa moliyaviy ko'rsatkichlarini tahlil qilishni o'z ichiga olishi mumkin.

Aktsiyadorlar bilan muloqot qilish: Kompaniya nega dividendlar to'lay olmasligini tushuntirish va moliyaviy ahvoli to'g'risida ma'lumot berish uchun aktsiyadorlari bilan bog'lanishi kerak. Bu umidlarni boshqarishga va investor ishonchini saqlab qolishga yordam beradi.

Dividend qaytarishning muqobil shakllarini ko'rib chiqish: Agar kompaniya dividendlarni naqd pulda to'lay olmasa, u aktsiyalarni qaytarib olish yoki kapitalni qaytarishning boshqa shakllari kabi muqobil daromad shakllarini ko'rib chiqishi mumkin. Bu kompaniyaga foydani naqd dividendlar to'lamasdan aktsiyadorlarga taqsimlash usulini taqdim etishi mumkin.

Dividend siyosatini ko'rib chiqish va to'g'rilash: Kompaniya o'zining joriy moliyaviy holatini aks ettirish uchun dividend siyosatini ko'rib chiqishi va tuzatishi kerak bo'lishi mumkin. Bu dividendlarni to'lashni qisqartirishni yoki to'lovlar vaqtini yoki chastotasini o'zgartirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, agar kompaniya dividendlar to'lay olmasa, u o'zining moliyaviy holatini ko'rib chiqishi, aktsiyadorlar bilan muloqot qilishi, daromad olishning muqobil shakllarini ko'rib chiqishi, dividend siyosatini o'zgartirishi va kerak bo'lganda mutaxassislardan maslahat olishi kerak. Ushbu qadamlarni qo'llash orqali kompaniya dividendlarni to'lash bilan bog'liq muammolarni hal qilish va investorlarning ishonchini saqlab qolish uchun ishlashi mumkin

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dividendlar va dividend siyosati | A.A. Temirov
2. Moliya asoslari: moliya va investitsiyalar | N.G'.Karimov A.S.Axmedov
3. Maqolalar
4. Wikipedia
5. Google
6. Yandex